

Bijlage VMBO-GL en TL
2009

tijdvak 2

geschiedenis en staatsinrichting CSE GL en TL

Bronnenboekje

Staatsinrichting van Nederland

bron 1

opstand in Milaan (1848)

bron 2

protest tegen benoeming bisschoppen (1853)

In 1853 benoemde de paus vijf bisschoppen in Nederland. Dit was nieuw in Nederland, omdat daarvoor de rooms-katholieke kerk die mogelijkheid niet had. Veel protestanten maakten hier bezwaar tegen, omdat zij vonden dat Nederland een protestants land moest blijven. De koning ontving een protest met meer dan 51.000 handtekeningen. De koning zei: "Ik ben het eens met het protest, maar door de Grondwet van 1848 kan ik de benoemingen helaas niet tegenhouden." Het kabinet Thorbecke trad af toen de koning zijn uitspraak niet wilde herroepen.

bron 3

een omschrijving van een politiek leider:

Hij was als predikant, journalist, Kamerlid, hoogleraar, partijleider en minister-president een belangrijke leider van de 'kleine luyden'. Hij heeft erop gewezen dat ook in de neutrale staat rekening moet worden gehouden met het christelijke geloof in de samenleving.

bron 4

Een lid van de Tweede Kamer geeft in 1867 zijn mening of er algemeen kiesrecht moet worden ingevoerd:

Onze christelijke arbeiders moeten niet meedoen aan die slechte democratie. Dat zal de beschaving naar beneden halen, dan komt de domheid aan de macht. Als onze christelijke arbeiders willen dat hun kinderen later kunnen stemmen, wat moeten ze dan doen? Stuur de kinderen naar school en naar de kerk. Door onderwijs kunnen ze gaan behoren tot het denkende deel van ons volk. Dan kunnen zij goede kiezers worden.

bron 5

over ongelijkheid (1892):

Als ik een stomdronken arbeider tegen een muur of brugleuning zie vallen, dan zeg ik tegen mijzelf: kijk, **hij** kan wel voogd zijn voor minderjarige kinderen, **hij** kan getuige zijn in een rechtszaak! En de vrouw, die hard werkt en zwoegt om haar gezin brood te kunnen geven, heeft al die rechten niet.

bron 6

toespraak van een Tweede Kamerlid (1969):

Meneer de voorzitter! Ik wil graag in deze Kamer het woord voeren, zodat ik een aantal vragen kan stellen. Ik ben blij dat de minister op mijn verzoek hier is gekomen, zodat hij mijn vragen kan beantwoorden. Ik weet dat de minister het druk heeft, maar als volksvertegenwoordiger wil ik dat hij mij een paar zaken uitlegt.

bron 7

uit een krant (2007)

Toch subsidie voor de SGP

De politieke partij SGP krijgt tóch subsidie. De Raad van State oordeelde dat de partij wel recht heeft op het geld. Vrouwen mogen in de SGP geen bestuursfuncties vervullen. Minister Remkes zette in 2006 na een uitspraak van de rechter de subsidie stop. Deze rechter vond toen dat de SGP vrouwen discrimineerde. De Raad van State vindt nu het recht van een politieke partij om haar politieke ideeën uit te dragen belangrijker.

bron 8

uit een krant (2005)

Bezorgdheid over de Nederlandse rechtsstaat

De Tweede Kamer vergaderde vorige week over maatregelen die de regering wil nemen om het terrorisme te bestrijden. Enkele rechters hadden laten weten dat ze bezorgd waren over deze maatregelen. Daarop reageerden sommige Kamerleden boos. Zij vonden dat de rechters hun mond hadden moeten houden. De afgelopen tijd waren er echter ook Kamerleden die in het openbaar hun mening gaven over lopende of nog niet eens begonnen rechtszaken. Dat is een zorgelijke ontwikkeling voor de Nederlandse rechtsstaat.

Historisch overzicht vanaf 1900

Hieronder staan drie foto's van projecten op het gebied van verkeer en waterstaat.

bron 9

Eerste fase van de uitvoering van het Deltaplan: de laatste caisson wordt het Veerse Gat ingevaren.

bron 10

de HSL (hogesnelheidslijn) tussen Amsterdam en Antwerpen

bron 11

Het laatste gat in de Afsluitdijk wordt gedicht.

bron 12

Een historicus schrijft over een politieke kwestie die zich afspeelt rond het jaar 1900:

Een liberaal Kamerlid zei: “Versterking van het bijzonder onderwijs is gevaarlijk. Dan zou de vaderlandse geschiedenis niet meer in haar zuiverheid worden geleerd. Want de ene school zou veel aandacht besteden aan gebeurtenissen die vooral voor de katholieken belangrijk waren, een andere school zou veel aandacht besteden aan belangrijke gebeurtenissen voor protestanten.”

Het Kamerlid had een vooruitziende blik. De antirevolutionairen en katholieken wilden hun zaken zelf regelen en het liefst niet omgaan met mensen van een andere groep. Nederland zou een land worden van streng gescheiden minderheden.

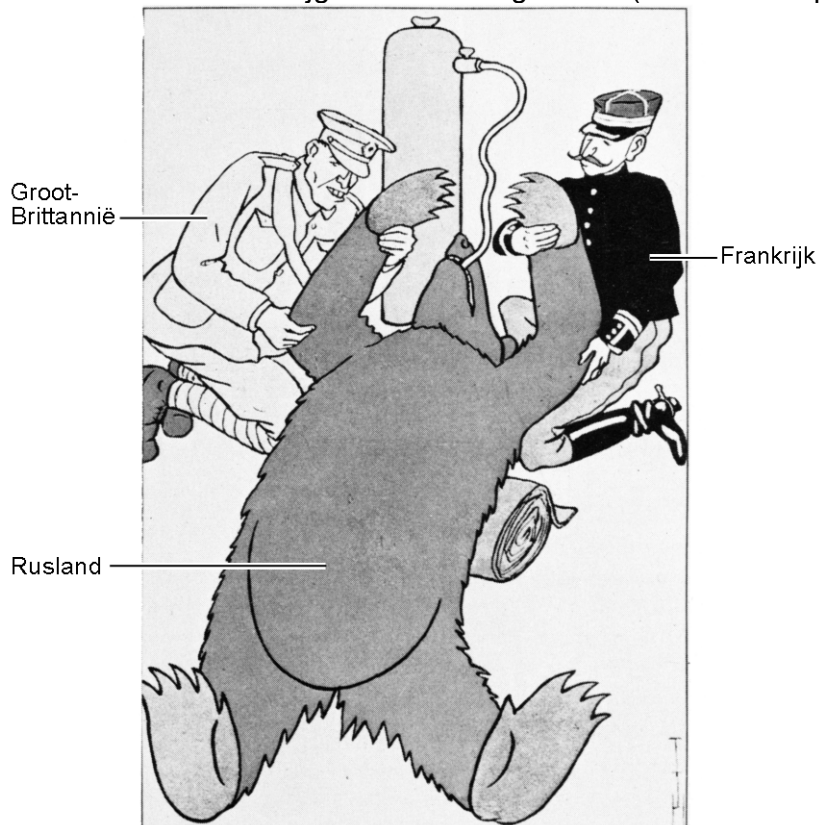
bron 13

oorlogsmonument in een Frans dorpje

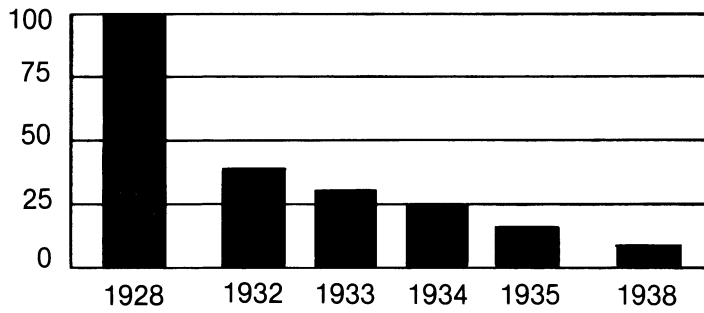
bron 14

De Russische beer krijgt zuurstof toegediend (een Duitse spotprent uit 1917).

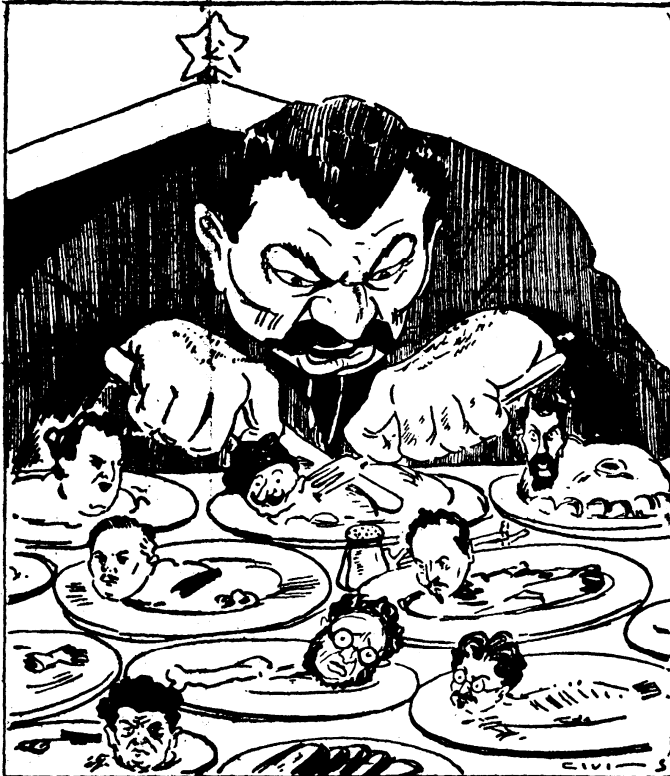
bron 15

In deze grafiek wordt het aantal particuliere boerderijen in de Sovjetunie in 1928 op 100 gesteld (=index).

bron 16

Een spotprent uit 1928. Stalin zegt: "Voor mij is er geen honger in de Sovjetunie."

bron 17

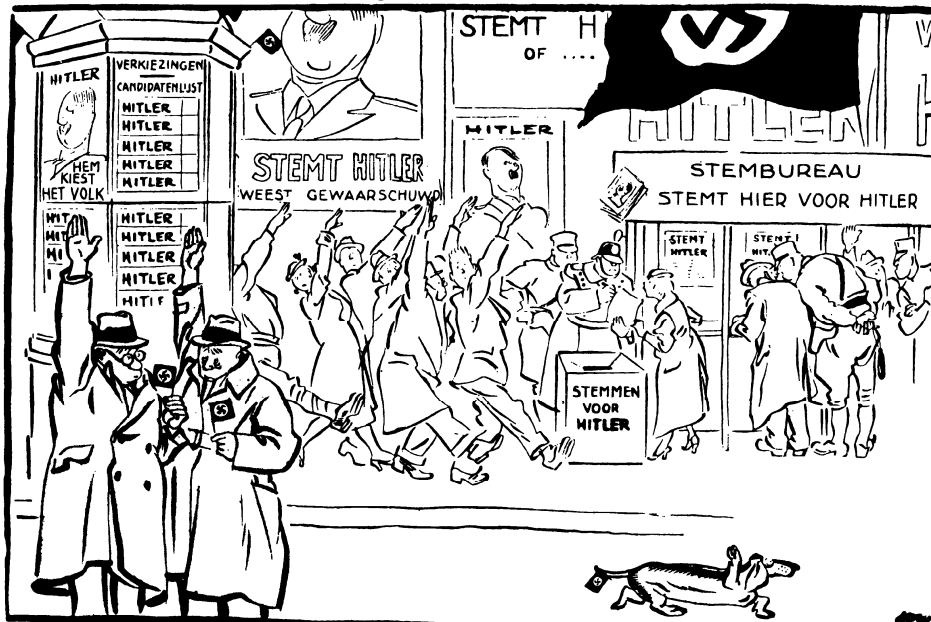
Fotomontage uit 1936 met als titel: 'Frankrijk hoeft niet bang te zijn, want Hitler is vegetariër.' (een vegetariër is iemand die geen vlees eet).

de haan stelt
Frankrijk voor

bron 18

spotprent over de verkiezingen in Duitsland

Bijscript:

Och, het zou mij niets verwonderen als Hitler werd gekozen.

bron 19

een getekende herinnering aan de Tweede Wereldoorlog (gemaakt na de Tweede Wereldoorlog)

„Mama, waar gaan al die mensen naar toe?”
„Naar buiten.”

bron 20

een gedeelte van een verkiezingsaffiche van een Nederlandse politieke partij

Toelichting

Op het affiche staat de tekst: In Indië niet de chaos der Republiek maar de Rechtsstaat.

bron 21

enkele bepalingen uit de Verklaring van het eerste Zionistencongres te Bazel (1897):

Het doel van het zionisme is het stichten van een eigen Joodse staat in Palestina. Daarbij moet de kolonisatie van Palestina worden bevorderd door Joodse landbouwers en handwerkslieden aan te moedigen in Palestina te gaan wonen en werken. Een ander doel is de versterking en bevordering van het Joodse nationale gevoel en bewustzijn.

bron 22

een prent uit 1967 met als titel 'Grootvader was vroeger nog weerloos'

Toelichting

Op de achtergrond is te lezen "Warschau" en "Auschwitz".

bron 23

vier foto's van wereldleiders na de Tweede Wereldoorlog

1

2

3

4

bron 24

Hieronder staan vier uitspraken:

Uitspraak a:

We werden met communistische propaganda opgevoed. We dachten dat we ons opofferden voor de gelukkige toekomst van onze kinderen.

Uitspraak b:

Secretaris-generaal, als u vrede wilt, als u welvaart wilt voor de Sovjetunie en Oost-Europa, als u wilt liberaliseren: Kom naar deze poort! Open deze poort! Haal deze Berlijnse muur neer.

Uitspraak c:

Ik eis een onmiddellijke terugtrekking van alle raketten en ik kondig hierbij een blokkade van het eiland af.

Uitspraak d:

Als we de kapitalisten ophangen, zullen ze ons het touw dat we gebruiken proberen te verkopen.

bron 25

uit een toespraak van de leider van de Hongaarse communistische partij
(februari 1989):

Wij bereiden onze partij voor op een terugkeer naar het meerpartijensysteem van vóór 1949. Het Centraal Comité van de Hongaarse communistische partij heeft dat dit weekeinde besloten. Wij accepteren en ondersteunen het meerpartijensysteem niet alleen, wij moedigen het ook aan. Wij hebben met onze partij in het verleden fouten gemaakt. In het meerpartijensysteem zullen er minder fouten gemaakt worden dan in een situatie met één partij.

bron 26

Hieronder staan vier fragmenten van Nederlandse liedjes die geschreven zijn in de periode tussen 1950 en 2000.

lied 1

Denk maar niet aan al die jonge frontsoldaten,
Eenzaam stervend in de verre tropennacht,
Laat die weke pacifistenkliek maar praten,
Meneer de president¹⁾, slaap zacht.

noot 1 meneer de president = de president van de Verenigde Staten

lied 2

Want als je dan die ambtenaren op de toestand wijst,
Dan zeggen ze: het spijt me, u staat achter aan de lijst
En die denken dan tevreden aan hun eigen mooie huis,
Aan hun baan en aan hun auto, aan de televisie thuis.

lied 3

Je leeft niet voor je loon van vijftig gulden schoon
Nee, je leeft voor het leven, het avontuur op straat
Als je 's avonds op je brommer door het centrum scheurt.

lied 4

Geachte priesters en geachte predikanten
Wordt het geen tijd dat u een ander baantje kiest
Want hoeveel dogmata²⁾ en kruizen gij ook plantte
't Aanschijn der aarde is nog altijd even triest.

noot 2 dogmata = wetten en regels

bron 27

De Volkskrant heeft een tiendelige DVD-serie uitgebracht met belangrijke gebeurtenissen uit de 20e eeuw: Mijlpalen van de 20e eeuw.

- Deel 1 van 1900 tot en met 1909
- Deel 2 van 1910 tot en met 1919
- Deel 3 van 1920 tot en met 1929
- Deel 4 van 1930 tot en met 1939
- Deel 5 van 1940 tot en met 1949
- Deel 6 van 1950 tot en met 1959
- Deel 7 van 1960 tot en met 1969
- Deel 8 van 1970 tot en met 1979
- Deel 9 van 1980 tot en met 1989
- Deel 10 van 1990 tot en met 1999